

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Господарювання в умовах зростання динамічності ринку, глобалізації економіки, підвищення активності конкурентної боротьби ставить перед вітчизняними підприємствами вимоги щодо оперативного захисту своїх економічних інтересів. Система економічної безпеки підприємства повинна бути одним з головних елементів стратегічного управління підприємством. Зважаючи на це керівництву підприємств необхідно звернути увагу про інформаційно-аналітичне, інноваційне та стратегічне забезпечення належного рівня їх економічної безпеки не лише в поточному періоді, а й у наступних. Проведення зваженої обгрунтованої політики в області економічної безпеки підприємства є надзвичайно актуальним завданням на сучасному етапі трансформації української економічної системи.

Ефективність функціонування підприємства і саме його існування, особливо в нестабільних умовах перехідної економіки, значною мірою залежить від ефективності системи економічної безпеки. В умовах ринкових відносин, коли держава вже не несе відповідальності за результати фінансово-господарської діяльності підприємства, забезпечення економічної безпеки стає однією з найбільш важливих і актуальних проблем його життєдіяльності.

Серед вітчизняних і зарубіжних учених-економістів немає єдиного визначення терміну «економічна безпека». Разом з тим, принципових розходжень у підходах до трактування змісту даної економічної категорії не спостерігається.

Для того, щоб зрозуміти зміст категорії «економічна безпека» слід дати характеристику поняттю «безпека» та визначити його сутність. В перекладі з грецького «безпека» означає «володіти ситуацією», тобто, безпека – це такий стан суб'єкта, при якому ймовірність зміни властивих цьому суб'єкту якостей та параметрів його зовнішнього середовища незначна, менше певного інтервалу. Найбільш поширеним є визначення економічної безпеки підприємства як стану ефективного використання його ресурсів (ресурсів капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і існуючих ринкових можливостей, що дозволяє запобігати внутрішнім і зовнішнім негативним впливам (загрозам) і забезпечити його тривале виживання і стійкий розвиток на ринку відповідно до обраної місії.

Серед найбільш вагомих наукових результатів можна виділити наступні: розробка понятійного апарату теорії економічної безпеки, визначення основних складових екосесенту, виявлення типових загроз і формування механізмів забезпечення економічної безпеки, розроблення системи критеріїв оцінки екосесенту, а також запропоновано новий погляд на логістизацію як на шлях досягнення економічної безпеки підприємства. Це та інші поняття розглянемо докладніше. Об'єктами економічної безпеки є держава, суспільство і суспільні об'єднання, регіони, підприємства і окремі громадяни, а суб'єкти поділяються на дві групи, кожна з яких займається своєю діяльністю, по-своєму різні, але складають економічну безпеку підприємства.

Різновидами економічної безпеки можна вважати: інформаційну, фінансову, техніко-технологічну, інтелектуальну та кадрову, політико-правову, екологічну, силову безпеки. Діють такі принципи: законності, економічної доцільності, безперервності, координації, повна підконтрольність системи забезпечення економічної безпеки керівництву підприємства.

Рівень економічної безпеки фірми залежить від того, наскільки ефективно її керівництво і спеціалісти будуть спроможні уникнути можливих загроз і ліквідувати шкідливі наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на економічну безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства, або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи мають місце внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передовсім керівників і функціональних менеджерів).

Тобто, головна мета економічної безпеки підприємства полягає в тім, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективне функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому.

До основних функціональних цілей економічної безпеки належать:

- забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства;
- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентно спроможності технічного потенціалу того чи того суб'єкта господарювання;
- досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством;

- досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності корпоративних НДДкР;
- мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища;
- якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства;
- забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації;

Головна та функціональні цілі зумовлюють формування необхідних структуроутворюючих елементів і загальної схеми організації економічної безпеки. Забезпечення економічної безпеки передбачає виділення, аналіз і оцінку існуючих загроз з кожної функціональної складової та розроблення на їх основі системи протидіючих і застережних заходів.

Економічний механізм управління економічною безпекою кожного підприємства цілком індивідуальна. Його повнота та дієвість залежать від існуючої в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних та фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним з працівників важливості забезпечення безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств. Алгоритм побудови такого механізму полягає у розробці надійного економічного механізму управління економічною безпекою, який дасть змогу підприємству здійснювати свою діяльність пристосовуючись до всіх перешкод та загроз.

Економічний механізм управління економічною безпекою підприємства – це комплекс організаційно-управлінських, режимних, технічних, профілактичних і пропагандистських заходів, спрямованих на кількісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз. Він повинен бути побудований за наступними принципами:

1) Пріоритет заходів попередження. Зміст цього принципу полягає у своєчасному виявленні тенденцій та передумов, що сприяють розвитку загроз.

2) Законність. Заходи безпеки підприємства розробляються на основі та в межах діючих правових актів.

3) Комплексне застосування сил та коштів. Для забезпечення економічної безпеки використовуються всі наявні в розпорядженні підприємства ресурси та кошти.

4) Координація та взаємодія ззовні та всередині підприємства. Тобто протидія загрозам здійснюється завдяки об'єднанню зусиль усіх підрозділів та служб підприємств.

6) Компетентність. Працівники повинні вирішувати питання безпеки на професіональному рівні.

7) Економічна доцільність. Вартість фінансових витрат на забезпечення економічної безпеки підприємства не повинна перевищувати оптимального рівня, при якому губиться економічний зміст їх застосування.

8) Планова основа діяльності. Діяльність по забезпеченню безпеки повинна будуватися на основі комплексної програми забезпечення безпеки підприємства, підпрограм забезпечення безпеки по основним її видам та розроблених для їх виконання планів роботи підрозділів підприємства.

9) Системність. Цей принцип припускає врахування усіх факторів, здійснюючих вплив на безпеку підприємства.

Отже, економічна безпека підприємництва являє собою універсальну категорію, що відбиває захищеність суб'єктів соціально-економічних відносин на всіх рівнях, починаючи з держави і закінчуючи кожним її громадянином. Зміст даного поняття містить у собі систему засобів, що забезпечують конкурентостійкість і економічну стабільність підприємства а також сприяють підвищенню рівня добробуту робітників і тільки за здійснення в необхідному обсязі зазначених дій можна буде досягти належного рівня економічної безпеки підприємства.